

4. Вашуленко М.С. Державний освітній стандарт з української мови // Початкова школа. — 1997. — №2. — С.2-5.
5. Вашуленко М.С. До вивчення української мови в 3 класі // Початкова школа. - 1988. — №6. — С.9-16.
6. Вашуленко М.С. Завершальний етап початкового курсу української мови // Початкова школа. — 1989. — №5. — С.56-61.
7. Выгодский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М., 1967. – 78 с.
8. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник. – К., 1997. – 415 с.
9. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. / Вибрані твори: У 5 т. – К., 1977. – Т. 3. – 670 с.

УДК: 376.37: 373.3

Осипян А.О., Авер'янова Т.В.

ЄДНІСТЬ ПІДХОДІВ У МОВЛЕННЄВІЙ РОБОТІ З УЧНЯМИ ВЧИТЕЛЯ ТА ЛОГОПЕДА ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Стаття розкриває сутність єдності підходів у мовленнєвій роботі з учнями вчителя та логопеда як запоруки успіху в навчальному процесі дітей з тяжкими порушеннями мовлення» на прикладі підгрупового логопедичного заняття «Ознаки осені. Робота з деформованими реченнями» та уроку розвитку зв'язного мовлення «Ознаки осені. Робота з деформованими реченнями.»

Ключові слова: компетентнісний підхід, взаємозв'язок, мовленнєвий розвиток, комунікативний компонент.

Осипян А.А., Аверьянова Т.В.

ЕДИНСТВО ПОДХОДОВ В РЕЧЕВОЙ РАБОТЕ С УЧЕНИКАМИ ЛОГОПЕДА И УЧИТЕЛЯ КАК ЗАЛОГ УСПЕХА ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С ТЯЖЕЛЫМИ НАРУШЕНИМИ РЕЧИ

Статья раскрывает сущность единства подходов речевой работы с учениками учителя и логопеда как залога успеха обучения детей с тяжелыми нарушениями речи на примере подгруппового логопедического занятия «Признаки осени. Работа с деформированными предложениями» и урока развития связной речи.

Ключевые слова: компетентносный подход, взаимосвязь, речевое развитие, коммуникативный компонент.

Asia Osypian, Tetiana Averianova

THE CONSISTENCY OF APPROACH IN A SPEECH THERAPISTS WORK WITH STUDENTS AND TEACHERS AS A SUCCESS FACTOR OF TEACHING CHILDREN WITH SEVERE SPEECH DISORDERS

The article reveals the essence of unity approaches in speech teacher working with students and a speech therapist as a prerequisite for success in teaching children with severe speech disorders "subgroup as an example speech therapy lessons" Signs of autumn. Work with deformed sentences "and the lesson of connected speech" Signs of autumn. Work with deformed sentences. "

Keywords: competence approach, relationship, speech development, communicative component.

Сучасна педагогічна діяльність орієнтована на компетентнісний підхід і на взаємозв'язок між усіма педагогами класу. Відомо, що для успішного завершення будь-якої справи, необхідна однаковість цілей, методів і прийомів усіх учасників цієї справи. Не претендуючи на евристичні відкриття у сфері педагогіки, а маючи на меті знаходження оптимальних шляхів мовленнєвої і загальної корекції учнів нашого Центру, було об'єднано власний досвід з існуючими доктринами видатних корифеїв і виведено модель взаємодії між усіма учасниками навчального процесу. Своєрідність такої роботи полягає в тому, що ми об'єднали змістовні та динамічні характеристики індивідуального стилю діяльності та поставили питання про їх взаємовплив і результативність. Ми поєднали мотиви особистої діяльності, які виражалися в переважній орієнтації на окремі сторони освітнього процесу; цілі, що виявлялися в характері планування діяльності та способи її виконання. Було визначено найбільш типові стилі педагогічної діяльності: емоційно - імпровізаційний, емоційно - методичний. Під педагогічним стилем виявляється в діяльності педагога внутрішня установка на один з двох типів взаємодії - партнерство чи результативність. Відповідно до цих двох установок ми обрали два основні стилі педагогічної діяльності: стиль, орієнтований на розвиток школярів, і стиль, орієнтований на досягнення школярами високих результатів у розвитку. Яскраво виражений педагогічний стиль є показником і детермінантою педагогічної майстерності, оскільки свідчить про те, що педагог зміг виробити свою власну систему педагогічних засобів і способів впливу на учнів, що дає високі результати в процесі їх навчання і виховання. Існує певна шаблонність у проведенні уроків у всіх школах. Для відходження від неї іноді не вистачає впевненості, що експеримент вдасться, що ціль буде досягнена не звичними засобами, а іншими підходами. З часів шановного Яна Амоса Коменського, який регламентував час навчання і назвав його «уроком», вчителі слідуєть цим шляхом і імпровізують лише у його межах. Орієнтуючись на продуктивні ідеї «укореніння», а не «розширення», ми впроваджували інновації на тлі вікових традицій.

Відомо, що поряд з іншими засобами інтелектуальної діяльності мовлення дає нам змогу не тільки обдумувати реальні ситуації, але й мріяти про те, чого не існує, про те, що знаходиться поза дійсності (казкові персонажі, ситуації тощо). Як і мислення, мовлення є показником зв'язку і відношення між предметами дійсності. Мислення і мовлення класифікує і поєднує предмети і явища у нашій свідомості. Мовлення впорядковує думку, якщо її треба вербалізувати, зодягає в її в письмові одежі, впливає на інтелектуальну діяльність в цілому. У психології існує поняття "сенситивний період" - це час, в який мозок дитини найбільш сприйнятливий до освоєння нового, причому для кожного блоку інформації сенситивний період свій. В історії існує чимало випадків, коли діти виховувалися тваринами. Французький філософ Етьєн Кондильяк ще у 1754 році описав литовського хлопчика, який жив серед ведмедів. Цей хлопчик, коли його знайшли люди, не виявляв жодних ознак розуму, не вмів говорити і пересувався на чотирьох кінцівках. Жан Марі Гаспар Ітар (1775-1838, Франція), академік медицини, дав перший науковий опис спроб виховання дитини, яка до 12-річного віку була ізольована від людського суспільства, - "авейронського дикуна" (по назві лісу під Парижем, де хлопчик був знайдений). У далекому минулому діти, вигодувані тваринами, були відомі у Бельгії, Німеччині, Угорщині, Нідерландах, Ірландії й Франції. Подібних випадків зареєстровано більше тридцяти. Всі ці діти не вмів ходити на двох ногах, були наділені значною м'язовою силою і спритністю, швидко бігали, чудово лазили й стрибали. Зір, слух і нюх у них були

добре розвинуті. Але не всі вони, навіть після тривалого навчання, змогли навчитися розмовляти.

Це є яскравим прикладом порушення принципу сенситивного періоду і показує тісний зв'язок між мовленням і мисленням. Якщо періоди розвитку мовлення не ігноровані, правильно організований процес навчання і корекції мовних недоліків виступає запорукою успішної соціалізації дитини. Проблеми дітей заслуговують грамотного підходу з боку дорослих. Відштовхуючись від гіппократівського «не нашкодь», ми так планували свою роботу, щоб якомога більше відкорегувати вади мовлення.

Формування мовленнєвої функції повинно йти паралельно з пізнаванням навколишнього середовища. Правильне сприйняття предметів, накопичування уявлень та знань відбувається завдяки тісній взаємодії мовленнєвого та сенсорного розвитку. При підготовці і проведенні занять з розвитку зв'язного мовлення, окрім відпрацьовування звуковимови, враховується тематичне планування вчителя і логопеда класу. Тема «Осінь» не нова по своїй суті. Їй приділяється багато уваги на всіх предметах і в усі роки навчання. Проте завжди знаходяться такі учні, які вперше чують про відліт деяких птахів у вирій. Також для посилення ефекту від робочого матеріалу, педагогами нашого Центру укладено збірку «Пори року», яка використовується під час уроків і логопедичних занять. До кожної лексичної теми підібраний мовленнєвий матеріал, завдання із закріплення навичок звуковимови, граматичних категорій, розвитку психічних процесів. Закріплення матеріалу відбувається не одноразово, не на конкретному відрізку педагогічного часу – занятті - уроці, а загально, протягом дня, тижня, місяця. Зміна постановки проблеми, подача питання з іншого ракурсу спонукає учнів до самостійного мисленнєвого процесу, до пошуку оптимальних відповідей. Питання «Чому не видно влітку снігурів?» може дещо розгубити учнів і їх батьків (якщо питання буде для домашнього завдання). К. Роджерс у своїй статті «Кілька важливих відкриттів» писав «Я побачив, як я збагачуюсь, коли люди передають мені свої почуття і образи». Вчителі на уроках передають знання у доступній формі, але так, щоб підносити дитину на наступну ланку її інтелектуального розвитку, формують навички довільної організації діяльності з опорою на програмуючу роль дорослого і мовлення власно дитини.

Дитина, спілкуючись з іншими, збагачує свій внутрішній світ, розширює словник, який в свою чергу є підґрунтям для мисленнєвого розвитку. Для того, щоб стимулювати розвиток творчого мислення молодших школярів, створюються зовнішні ігрові умови та формуються необхідні мисленнєві операції за допомогою спеціальних вправ. В іграх мозок дитини може створювати нові ідеї, конструкції, об'єкти, продукти, які вдосконалюють уже досягнуте, реконструюють його або конструюють щось нове.

Комунікативний компонент освітнього процесу виявляється у спілкуванні всіх суб'єктів даного процесу (учнів, учителя, вихователя, логопеда). Важливим у даному підході є взаємодія що, безсумнівно, є педагогічним підходом. У визначенні стилю взаємодії на класі вчитель та логопед відштовхувалися від приналежності і прояву стилю у сфері взаємодії педагога та учнів в освітньому середовищі.

Основними концептуальними підходами, які визначають зміст взаємодії вчителя і логопеда, комплексність корекційно-пізнавальної роботи з учнями є:

1. Вивчення і облік індивідуальних мовних і пізнавальних можливостей учнів, темпів оволодіння читанням та письмом.

2. Індивідуальний і диференційований підхід до навчання на основі комплексної діагностики розвитку школяра.
3. Принцип корекційної спрямованості загальноосвітніх уроків. Єдність корекційних, навчальних і виховних завдань.
4. Діяльнісний підхід до навчання учнів, який передбачає використання різних видів діяльності з метою загального розвитку дитини й корекції порушених функцій, у тому числі: навчальній та ігровій діяльності, що дає можливість у цікавій формі здійснювати корекційний вплив.
5. Послідовність і систематичність формування і закріплення умінь, знань; автоматизація навичок читання і письма на кожному етапі навчання.
6. Виховання у дітей інтересу до занять, пізнавальної активності та самостійності.
7. Розвиваючий характер роботи і формування особи дитини. Максимальне виявлення і використання резервів психічного розвитку школярів.
8. Різноманітність і варіативність дидактичного матеріалу, прийомів корекційної роботи вчителя й логопеда.

Лише при досить розвиненому мовленні і єдності всіх психологічних аспектів, засвоєння нового матеріалу може бути успішним. Лише за допомогою розвиненого мовлення та мови, дитина засвоюватиме шкільний програмовий матеріал. Мова та мовлення проникають у всі предмети початкового навчання, об'єднують і узагальнюють їх результати.

Мовленнєвий розвиток молодших школярів - одна із центральних проблем у сучасній початковій школі. Вивчення мови орієнтовано на вирішення таких актуальних завдань, як мовний, емоційно-моральний і інтелектуальний розвиток.

Останнім часом комунікативному вихованню школярів надається особливе значення, тому що успіх у мовленнєвому розвитку визначає й результативність засвоєння інших шкільних дисциплін, створює передумови для активної й осмисленої участі в суспільному житті, забезпечує дітей необхідними в особистому житті навичками мовного поведження, культурою мовного розвитку.

Комунікативно-пізнавальна спрямованість навчання є основою нових програм, тобто на перше місце ставиться навчання мові як засобу спілкування, навчання мовної діяльності. Комунікативна орієнтація дає практичне уявлення про мову як найважливіший засіб навчання, привчає уважно слухати, адекватно сприймати мову, коректувати своє висловлення з урахуванням ситуації й цілей спілкування.

На уроках розвитку мовлення проводиться робота у двох напрямках.

Перший напрямок у роботі з розвитку мовлення - робота з оволодіння нормами літературної мови, що формує навички правильного відтворення слова, словоформи, структури словосполучення й речення; робота зі збагачення мовлення виховує вміння не тільки правильно, але й доречно, з урахуванням вимог контексту, уживати мовні засоби в мовленні.

Другий напрямок у роботі з розвитку мовлення - розвиток навичок зв'язного мовлення, вміння виражати свої думки точно, правильно з погляду літературних норм і по можливості яскраво.

На уроці з розвитку зв'язного мовлення на тему: «Ознаки осені. Робота з деформованими реченнями» використовуються спеціальні завдання, які покликані стимулювати діяльність дітей. Наприклад:

- Прочитайте речення; складіть із них осінню замальовку; знайдіть речення, що не підходить по темі.
- Прочитайте слова. Розташуйте їх у правильній послідовності і утворіть речення.
- Прочитайте речення, вставте в нього потрібні за змістом пропущені слова.
- Прочитайте речення, знайдіть у ньому недоліки, усуньте їх.
- Прочитайте текст, визначте його основну думку й дайте назву.

Інтерактивні технології на уроках розвитку зв'язного мовлення є важливим складником особистісно-зорієнтованого розвивального навчання.

Згідно з особистісно-діяльнісним підходом до організації навчального процесу, в центрі знаходиться той, хто вчиться. Формування особистості і її становлення відбувається у процесі навчання, коли дотримуються певних умов:

- * створення позитивного настрою для навчання;
- * відчуття рівного серед рівних;
- * забезпечення позитивної атмосфери в колективі для досягнення спільних цілей;
- * можливість вільно висловити свою думку і вислухати свого товариша;
- * вчитель не є засобом "похвали і покарання", а порадиником, старшим товаришем.

Усім цим умовам відповідають інтерактивні технології, які відносять до інноваційних.

В основі інтерактивного навчання лежать принципи:

- безпосередньої участі кожного учасника занять, що зобов'язує вчителя зробити кожного активним шукачем шляхів і засобів вирішення тієї чи іншої проблеми;
- взаємного інформаційного, духовного збагачення. При цьому організується навчальний процес таким чином, щоб його учасники мали можливість обмінятися життєвим досвідом, одержаною інформацією;
- особистісно-орієнтованого навчання.

Щоб удосконалювати мовленнєву діяльність учнів, потрібно насамперед вмотивувати її і спонукати дітей до неї. Це означає, що ми не просто нав'язуємо виконати якусь мовленнєву вправу (наговорити на задану тему), а, включивши учня у відповідну діяльність, гарантувати мотив. Процес створення будь-якого висловлювання проходить такі етапи: мотив, відчуття мовленнєвого завдання, внутрішня програма мовленнєвої дії і її реалізація, планування висловлювання в конкретній формі і створення його в словесній. Все, що ми говоримо, ми говоримо з якоюсь метою і для чогось (мотив).

Для забезпечення успішного розвитку мовленнєвої діяльності важливо ставити перед учнями точно визначену мету виконання вправи. Будь-яке висловлення у звичайному житті ми будуємо прилаштовуючись до особливостей ситуації спілкування, до завдання мовлення. Про одне і те ж у різних випадках життя ми говоримо по-різному. В умінні швидко перебудовуватися, враховуючи зміну умов спілкування, і полягає творчий характер мовленнєвої діяльності. Вільне володіння мовленням передбачає таку рису творчої діяльності, як самостійний перенос умінь і навичок на нову ситуацію.

Розвиток комунікативних навичок учнів забезпечують вправи й завдання на формування вмій уважно й вдумливо слухати, відтворювати та аналізувати почуте, говорити доречно, чітко, переконливо; комунікативно виправдано користуватися мовними засобами, характерними для різних типів, стилів і жанрів мовлення під час створення усних і письмових висловлювань.

Звичайно, шедеври в мистецтві викликають заслужене захоплення, захват, бажання вдосконалюватися і зростати. Але мало хто замислюється, скільки ночів без сну та

відпочинку провів майстер, створюючи світове чудо. Так само і в навчанні – зернятка знань сіються в інтелектуальній темряві, на мисленнєву цілину, орошаються сльозами маленьких бідолах, що з труднощами опановують вимоги шкільних програм. Час при сталості є союзником. І по часі ми сподіваємось побачити наших школярів професійними майстрами говоріння.

Література:

1. Ананьєв Б.Г. Людина як предмет пізнання - М.: Просвещение, 1986. -284с.
2. Архипова Є.В. Про уроки розвитку мовлення в початковій школі. // Початкова школа, 2000, № 4. -С.35-39.
3. Броннікова Ю.О. Формування культури мовлення молодших школярів. // Початкова школа, 2003, № 10. -С.41-44.
4. Гвоздьов О.М. Питання вивчення дитячого мовлення. - М.: Просвещение, 1961. -218с.
5. Жинкін Н.І. Комунікативна система людини і розвиток мови в школі. - М.: Знание, 1969. -204с.
6. Запорожець І.В. Культура мови. // Початкова школа, 2003, № 5. -С.38-39.
7. Коменський, Я. А. "Велика дидактика". - Обрані педагогічні твори/Я.А. Коменський. - М.:Уч. пед. издат., 1955.
8. Мовленнєвий розвиток молодших школярів. / Зб. статей під ред. Н. С. Різдяного. - М., 1970.
9. Роджерс К. Кілька важливих відкриттів [Текст.]. / Вісник МГУ. Серія 14. Психологія. 1990. № 2. С. 58-65.
10. Шахнарович А.М. Психолінгвістичні дослідження та завдання розвитку мовлення учнів / Актуальні проблеми розвитку мовлення учнів: Зб. статей. / За ред. А. П. Єремєєвій. - М.: Просвещение, 1980. - С.16-18.

УДК: 376.33: 373.3

Глинська Н.Д., Івинська С.В., Зайцева В.О., Робота А.П.

МІЖПРЕДМЕТНИЙ ЗВ'ЯЗОК ТА ЕЛЕМЕНТИ ВИПЕРЕДЖАЮЧОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ЗАСВОЄННЯ ПРОГРАМОВОГО МАТЕРІАЛУ ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Стаття розкриває суть міжпредметних зв'язків та елементів випереджаючого навчання як запоруки успішного засвоєння програмового матеріалу дітьми, які мають вади слуху.

В комплексі представлені:

- Інформаційно-виховна година «Калина – символ України».
- Урок образотворчого мистецтва «Виконання малюнка червоної калини».
- Індивідуальне заняття.
- Урок природознавства «Рослини-символи України».

Ключові слова: сумісна робота, узгодженість, міжпредметний зв'язок, активний словник, активізація пізнавальної діяльності.

Глинская Н.Д., Ивинская С.В., Зайцева В.А., Робота А.П.

МЕЖПРЕДМЕТНАЯ СВЯЗЬ И ЭЛЕМЕНТЫ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ КАК ЗАЛОГ УСПЕШНОГО УСВОЕНИЯ ПРОГРАММНОГО МАТЕРИАЛА ДЕТЬМИ С НАРУШЕНИЯМИ СЛУХА